

A'

CSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG.

ENGEDELMÉVEL,

XXXXXXXXXX

Nro 33.

Költ Bétsben, Sz. György Havának (Áprillanak)
25-dik napján 1797-dik Elzrendőben.

Hadi Környűllátások.

A' *Tarvisi* verekedés' alkalmatossá-
gával, mely, Mártz. 23-dikánn történt,
igen nagy ditsősséget szerzett Generálmá-
jor Gróf *Gontreuil* magának az által, hogy
Károly Fő-Hertzeg' bizonyítása szerént,
a' tartalék-ágyúkat minden hozzájuk tarto-
zó készületekkel egygyütt meg-mentette.
Ezenn érdeméért már most a' ditséretenn
kívül, a' *Mária Therésia* Katonai Rend-
K k

jének Komendátori (Középrangú - Vitézi) Keresztjével is meg-tiszteltetett a' Ts. K. Felségtől.

Triest' vizsza-vételéről, a' mely Tudósítást közlöttünk a' múlt postán: ki adotta azt a' Hadi Cancellária is, a' múlt Péntekenn délutánni 4 órakor, egy különös Tóldalékjábann a' Bétsi Udvari Újságnak, melyből olvassuk: hogy a' Frantziák' számára *Triesthez* vízen érkezett 22 pénzes ládákat, minekutánna el foglalta *Casimir* Obersterünk: mindjárt el küldötte azokat hátrább, nagyobb bátorságnak okáért. Foglalt el nevezett Obersterünk *Triest*benn még elébb két milliót érő jószágokat, úgymint: kénesöt, gabonát, Kalmár-bóltokból-való és más portékákat, melyeket részszerént magával vitt oda az ellenség, részszerént ott, és a' tájon rablott. Két frantzia ágyú is maradt *Triest*ben.

Ezen nyertes diadalmunknak más ága is' volt azon egy időben, t. i. Ápr. 14-dikénn reggel, mert a' *Fiuméből* el kergett Frantziákat is meg-támadta volt akkor *Casimir* Oberster a' *Laybachi* útonn *Dornecknél*, 's onnét *Adelsbergig* futamtatta oly ízerentsésenn, hogy részéről a' veszteség nem állott többől öt hólttaknál, és 16 sebeseknél; amazok közzül ellenben sokan húlottak el, 's még többen se-

besedtek meg, 30-an fogságunkba estek, és egy 8 fontos golyóbisú ágyújuk, 's két munitziós szekerek jutottak Vitézeink' kezébe.

A' Fegyvernyugvásról való híradást Ápr. 14-dikénn delelőtti 11 órakor vette *Casimir Oberster*, a' midőn már vége volt az említett minden hadi munkáknak.

Tomeoni, ismét vizfsza érkeze Béts-be Nápoly Városából. Útazásábann Ő is szenvedett a' Frantziáktól: mert nem folytathatta miattok Tirolisonn által az útját, tovább két hétnél: míg nem *Loudon* Generálisunk rést nyitott néki. Buzdító indulattal beszéli ez az érzékeny *Olafz Menyetske*: mennyire gerjedt 's lángal a' Hazafiság' szent tüze az állhatatos Tirolisiakbann, egy oly Nép ellen, mely, a' legnagyobb ember szeretet' színe alatt ellenségeskedik, 's dühös erőszakkal akarja tolni ő reájok a' maga boldogtalan boldogságát.

A' *Velentzei* földönn valamennyi Katonáink meg-fordultak: mind azt bizonyítják egy szívvel szájjal, hogy otthonn se' látták volna őket szívesebben saját Rokonyaik, mint fogadták a' *Velentzeiek*.

Akármelyfelé tekint az Ember Bétsben és Béts-meljékein: nem lehet valóban nagy meg-indulás nélkül szemlélni azt a'

szíves készséget, melyet nyilatkoztatnak minden rendű Lakosok a' had' terheinek különbkülönbféle módon való viselésében; mert hiszik, hogy valamint Tirolisbann, úgy náluk is, ha egyet értve, és öfzfefogott erővel segítik egymást az ellentá-
lásbann: lehetetlen hogy boldogúljon kár-
tékony szándékábann az ellenség, a' mint-
hogy tsak a' hallására is a' nem képzelte
Alsó Aufzuriai közönséges fel-fegyverke-
zéseknek 's buzgóságnak nem kevésbé kez-
dett ő tsendesebbedni. Hát a' Magyar In-
surrectió valóságának meg-értésére, avagy
le nem tsendesedne e' egézfizzeni is?

A' Bétsi Universitásbéli tanuló Iffjak
közzül nem tsak a' Keresztyének fogtak
fegyvert leg-nagyobb részént; hanem a'
Zsidók is. Önként állott a' *Karaczay* Köny-
nyü-lovassai közzé, *Epstein* Bernhárd 'Si-
dó Iffjú is, a' ki *Arensteiner* Dávid I'sák
nevezetes 'Sidó Kereskedőnél vólt szolgál-
latban. Említett *Arensteiner* Úr ezer fo-
rintot adott a' fel-fegyverkezett Bétsiek'
Kafzfájába, 's azon kívül, a' Kalmárság'
Fegyveressei közzé állított 3 Iffjakat, ki-
ket nem tsak fel-öltöztetett Formaruhába,
hanem 30 xr. zsóldot is ad közzülök egy-
nek naponként, valamíg a' fegyvert fog-
ják viselni. Más Zsidók is adakoztak fe-
lesenn az említett Kafzfába, kiki a' ma-
ga őrteke szerent; és a' kitől telt, Forma-

ruhás Fegyverviselőket is állítottak, mint p. o. *Herzenskron* Joákim adott 800 forintot, 's ezen kívül állított és tart az egész *Insurrectió*' ideje alatt 8 Fegyvereseket. *Gözel* Lajos, a' maga Lovász-legényével együtt, a' fel-keltt Lovasok közzé állott 's a' t.

A' Bétsi Polgárság' zászlóira pántlikákat ajándékozott a' F. Császárné 's Királyné, melyekre ezek az ígék vagynak módossan reájok varva: *Maria Theresia, für die Vertheidiger Wiens (Mária Theresia, Béts' Oltalmazóinak)*,

Hogy az Igazság-ki-szolgáltatás' folyamata, Tseh-Országban, Morvabann, Slésiábann, Napkeleti- és Napnyúgoti Gallíziábann, valamint Aufztriának is az ellenségtől el nem foglaltt részeiben, még arra az esetre is félbe ne szakadjon, ha talán az egyesülés' útja ő közöttök és Béts között el vágattatnék: méltóztatott Ő Felsége, az Igazságra ügyelő Fő-Széknek egy részét Ápril. 13 dikánn *Prágába* rendelni; más részét pedig Bétsben hagyni, az olylyátén részeire nézve Aufztriának, melyek nintsenek az ellenség által el foglaltatva, és Bétstől el vágva. Az Alsó-Aufztriai alsóbb Törvényszéket és a' Bétsi Magistrátust is emlékeztette egyfzersmind Ő Felsége, hivataljoknak oly buzgósággal 's jó-lelkűséggel való folytatására, a' mi-

lyet lehet várni, az ő igazság-szeretetjektől és a' Haza 's a' Fejedelem eránt viseltető hív indulatjoktól, és a' melyről, mint a' köz-bátorság' hathatós eszközeről Ő Felsege is meg fog emlékezni a' tsendesség' idejében.

Leopoldstadt nevű külső Városában Bétsnek, eztenőnként elől-forduló Vásár szokott volt tartatni *Jubi ate'* napjána: de most ez el halasztatott, Július' 13-dikára, a' midőn *Margita* napi Vásár volt mázfzor.

A' Direktórium meg-fzűnt vala Bétsben egynehány napokig a' közönseges munkáktól: de újra hozzá fogott azokhoz.

A' Hadi - Cancellária is szintűgy folytatja már ismét a' maga rendszerent való foglalatosságát; mint folytatta vólt a' felbe-fzakasztás előtt.

A' Magyar Cancelláriának egy része le ment Budára, egy része pedig Bétsben maradt: nem különben az Erdélyi Cancelláriáé is.

Bétsben a' Vám-háznál ki-vágatta vólt Néh. 2-dik *Jósef* Tsászár a' Vár kerítését, hogy a' portékás szekereknek, annál egyenessebb útjok lehessen a' Vám-ház' udvarába. Most ezen nyílást ismét bé-tsinálják, 's már jó magasságra is fel van vive az új fal: mert a' múlt Vasárnap is egész nap dolgoztak rajta.

Az *Alsó-Rajnai* vidékekenn, változtatás esett a' Ts. K. Sereg' fekvésében. F. M. L. B. *Werneck'* fő-quártélja *Dietz-*be szállíttatott által.

Hotze és *Moró* Frantzia Vezérek el akarták kezdeni a' Rajna-meljekeinn, 16-dik Áprilisbenn az ellenségeskedést; mert harmad nappal az előtt fel-mondatták a' Fegyver-nyugvást: de változvann a' környül-állások nem kezdték.

Békesség' hírével vólt tele *Páris*, Április' első napján: mely hírre ezt a' jegyzést tette egy *Párisi Újság*: Talán ezekkel az édes Újságokkal tsak Áprilisbe akarnak minket küldeni.

A' Szárdíniai Királylyal kötött új Frigyét a' Fr. Republikának, sok Tudósítá-sok hirtelték: de azokat meg-hazudtolta a' Fr. Directoriális Újságnak (a' Redactörnek) 4-dik Áprilisi Darabja, melyből ezt olvas-suk: „Nem igaz, 's nem is lehet — *úgy-mond* — hogy egy Kurír érkezett vólna ide, a' Frantzia Respublika és a' Szárdíniai Király között kötöttett Frigygyel, melyben nem tsak egymás óltalmazására, hanem egymás barátságáért, Más 3-dik ellen való ellenséges ki-keelésre is kötelezték mago-
kat e' két Hatalmasságok: mivel a' Pleni-potentiáriussaik, még azt se' határozták

meg magok között: mit foglaljon magában, a' kötendő Frigy.

A' *Tuloni* Frantzia Kikötőhelyből Mártz. 11-dikénn két Fregátok és két Brigantinok mentek ki; hová? nem tudatik. Hat líneai hajók és 4 Fregátok is szándékoztak onnét haladék nélkül ki indulni; de ezeket se' tudhatni hová?

A' *Római* Udvarral kötött Békességnek meg-erősítése végett, titkos Ülést tartott 3-dik Ápr. ben, a' Fr. Törvényhozó Gyűlés' Ifjabbik Tanátatsa.

Magyar - Ország.

A' Dunán innen való Kerületbéli Insurrectió' Kapitánnya Gróf *Pálffy* Miklós Generálisnak a' *Pozson* Vármegyei Községes Gyűlésben Ápr. 19-dikénn tartott Beszédéből, a' mit nem közölhattünk a' múltt postánn: imé most közöljük:

„Lehet e' — *úgymond* — meg-sértés nélkül vagy tsak gondolni is ditső Nemzetemről, hogy midőn az hajdan a' szomszéd ellenségeinket, 's közelébb boldog emlékezetű *Mária Theresia*' országlása alatt, magát ezen Frantzia Nemzetet személyes Insurrectiója által nem tsak megrettentette, hanem Országába visszra is kergette; most ugyan ezen Nemzetnek fejest hajtson, 's engedje magát általa, Reli-

giójától, ősi szabadságától, 's vagyonyjától meg-fosztatni?" — Minekutánna a' mostani Insurrectionának el intézéséről közlöttevólna a' maga értelmét a' Generális Úr: valóságos vitéz emberhez illő bátorsággal 's bizodalommal így szóllott a' Gyülekezethez: „Adják ehez, kérem a' magok gondolataikat a' Tekéntetes Státusok és Rendek közönségesenn; hogy oly eszközök lehessünk a' fel tett tzelunknak el érésére, a' milyeneket vár most tőlünk nem csak édes Hazánk, hanem egész Európa is. Mutassuk meg, hogy ki nem hólt még belölünk a' régi vitézi lélek, mely, Nemes Eleinknek örökké fenn-maradandó ditsőséget szerzett.“

A' Szala Vármegyei fel-fegyverkeztek' száma 5500-ra megyen, a' mint *Budáról* írják, még pedig Azoknak 4 ezere Lovas. — Ugyan azon *Budai Tudósítás*, a' *Vas Vármegyei Fegyveres Lovasok'* számát teszi 5 százra, a' gyalogekét pedig közel 3 ezerre.

Zemplén Vármegye, a' múltt Februáriusban 1404 forintból 's tizenkettődfél krajtzárból álló summát küldött hadi segítségül a' Magyar Kamarához.

Szerem Vármegyéből írták Ápr. 14-dikénn, hogy 8 Tsajkáink vóltak már akkor fel készülve, és Horvát-Országi *Károlyvára* felé szándékoztak indulni. Hat-

van Személyek vagynak és 16 ágyúk egy egy Tsajkán.

Újvidék és Futak között, *Kamenitz*-tel által-ellenbenn, egy szép kis erdő' termeljekénn sok alkotmányokat készítettett Néhai nagy gondosságú 2-dik *Jósef Tsászár* a' beteg *Katonák'* számára, mindjárt a' *Török háború'* eleinn, melyek, a' négy szegeletű formájokról *Quarréknak* (*Karréknak*) neveztettek. Ezenn *Karréknak* egy része ugyan, a' *Török háború* végződésével el rontatott, de egy része meg-hagyatott, és *Tárház* szolgálatot tett a' *pestis* idejéig, a' midőn *Kontumázt* vólt benne, (az az ott tartózkodtak a' *pestises nyavalyáról* gyanús *Utazók*) végre *Szekeres-Katonák'* tanyájává lett: hanem *Ápr. 3-dikán* oly parantsolatot vett *Bétsből* a' *Szlavoniai Generál-Komandó*, hogy a' *Karrékat* üríttesse ki, hadd szállíttathassanak beléjek *Zágrábból* a' *Sereg'* *Betegjei*, kik, ha ezenn *Karrékba* el nem férnének: jó helylyek leszsz a' *Futaknál* 's *Palánkánál* meg-maradtt *Ispotályi épületek*benn is.

A' *Pesti* nagy épületbenn tartatott *Frantzia foglyok*, el szállíttattak onnét 16-dik és 17-dik *Április*benn, részfzerént *Temesvárra*, részfzerént *Csakovára*.

Elegyes Tudósítások.

A' *Szerviaiakat* fel-kívánta a' *Belgrádi Basa*, hogy engedjék magokat *Ezer-*

des Török Kapitányok (Binn-Basák) alá fel-olthatni, 's legyenek hathatós segítségére a' Török Tsászárnak, ama' nevezetes és nagy erejü Partosnak *Pasman Csogly*nak el-nyomásábann. A' Szerviaiak azt felelték, hogy önnön Vezérjeik alatt szívessen teljnek szolgálatot a' Fényes Portának: de Török Vezérek alatt éppen nem. A' Belgrádi Basa nem fogadta el néminémű gyanúsághól ezenn ajánlást: hanem a' Kneseket (Helységbéli Bírákat) árestáltatta.

A' Frantzia Direktórium' Tagjairól azt írja a' *Quotidienne*, hogy tüzessenn öfzsze kaptak egymással Ápr. 4-dik éjtszakájánn. *Carnot* igen erőssen viselte magát, 's *Lettourneurt*, és még egy más Kollégáját is meg-nyerte a' maga részére, úgy hogy e' szerént az ellenkező értelmű Directoriális Tagok tsak ketten maradtak, kik azt állítottak, hogy a' Törvényhozó Gyűlésnek mind két Tanáttsaiban vagyon egy egy Rész, mely, kissebb ugyan számára nézve a' más résznél, de fortélyosabb, és tsak a' Rojalisták' erőssebbedésére vár, melyhez reménysége vagyon, a' Gyűlés' 3-ad részének változásával, minthogy az újj Tagokat választó Gyűléseknek leg-nagyobb része Rojalista: minekokáért ily bajos környülállásokban, minden eszközü jó, a' mellyel meg lehet tartani a' Respublikát.

S. Domingó Szigetéből a' Fr. Directoriális Kommisszarius által fogva küldetett — a' mint írtuk volt — *Rochambeau* Generális Fr. Országba. Ez már régen várja *Bordeaux* (Burdegala) Városábann, hogy a' Tengeri dolgokra ügyelő Minister *Truguet* egy Hadi-tanátsost nevezzen ki az ő ügyének meg-vizsgálására 's ítélésére: de a' Minister még tsak nem is felelt az ő egynehány rendbéli sürgető Leveleire: minekokáért *Rochambeau*, egy Írást tett végre közön-ségessé, melyben jelenti, hogy a' betsülete, nem engedi többé néki, hogy hallgasson, 's egész Fr. Országot hívja Bírául egy oly Embernek meg-ítélésére, a' ki igyekezett meg-tartani *S. Domingót*, megjövendölte előre *Truguet* Ministernek, minémü szerentsétlenségek fogják érni azokat a' szép Kolóniákat? ki-mutatta azoknak utálatos meg-rontóit is, kikhez mindazáltal hajlandósággal láttatik viseltetni a' Minister.

Rochambeau, ezen Írásához hozzá ragasztott egy Levelet is, melyet ő hozzá, *Mirmonday* Generális útasított *S. Domingóból* Jan. 11-dikénn. A' Levél' értelme oda megy ki, hogy a' Directoriális Kommisszarius *Santhonax*, egész bizodalmát a' *Mulattok* (fele Szeretsen fele Európai származású Emberek) Generálissába *Toussaintba* vetette, a' ki egész hatalmú Urat játszik

a' Tartománybann, 's még azok is rettegnék tőle, a' kik Vezérré választották. A' kik Birtokosok vóltak a' Szigetben, tsak nem mind le ölettek, vagy el kergettettek, 's Birtokaikat a' Szeretsen-Haramiak foglalták el; minden Tárházak üressék; 's ezen hajdan oly virágzó Kolóniának megmaradt Lakosai, felő, hogy éhel halásra ne jussanak 's a' t.

Sok Anagrammákat tsinálnak mostanság Párisban. Ebből: *la Revolution françoise*, ezt tsináltak: *la France veut son Roi* (Fr. Ország, akarja, hogy Királylya legyen.)

A' Fr. Respublika' 4-dik esztendejében, a' Belső dolgokra ügyelő Minister' előadása szerént, mintegy 192 millió lívernyi mindenféle portékákat hordtak ki el adni Fr. Országból külföldre; külföldről pedig 194 milliónyinál több vivődött oda bé. A' ki-hordott portékák között, a' drága-ékességek, módik, és házi-eszközök 18 milliót értek.

A' Frantzia Respublikának 12 millió jövedelmet hajtott volna egy Nemzeti-Lottéria, azért is meg-egygyezett annak felállításába a' Törvényhozó-Gyűlés' Ifjabbik Tanátstsa: de az Öregek' Tanátstsa, el rontotta az Ifjabbik Tanátst' Végzését Mártz. 31-dikén. *Dussaut* nevű Tag vólt egy, a' ki leg-inkább buzgott a' Lottéria

ellen, melyről Ő azt mondotta, hogy az újra fel-élesztené a' veszedelmes járvásra való nagy kedvet, előbb a' Városokban, 's onnét által származtatná azt a' falukba is, a' hol oly szegénységre juttatnak vegre magokat, a' nyereség' reménye alatt minden Vagyonkájokat eljuttató Lakosok, hogy a' közönséges adót se' fizethessenek.

A' Parisi Szep Nem, nagyon módiba vette az erős kommótziokat, p. o. a' lovaglást, és ha dorgalhatnak ezért a' Dámák: azt felelik, hogy már a' Revolúzió, úgy is vad állatokkal való társalkodásra juttatta őket, a' ló pedig nem a' legvadabb. A' szep *Talliennét* ugyan csak meg rugta a' paripája. Egy ifjú Ámerikai Dáma pedig, a' sebes futtatás közben, úgy le esett a' lováról, hogy 3 helyen tört el a' karja.

Pétersburgból Mártz. 21-dikénn: — A' Császár és Császárné, ma reggel indultak meg *Moskau* felé. A' Korona' Örökösé *Sándor* Nagy-Hertzeg, 23-dik Mártziusban fogja arra felé venni útját; *Constantin* Nagy-Hertzeg, Mártz. 24-dikénn; a' 4 öregebb Nagy-Hertzegasszonyok pedig Mártz. 27-dikén. Itt csak *Mihlós* Nagy-Hertzeg és *Anna Pawlowna* Nagy-Hertzegasszony maradnak a' Fels. Famíliából. „Nagy pompával tétetett itt le Mártz. 9-dikénn az új Császári palota' fundamentom-köve. Minekutánna végbe ment a'

Könyörgés, és meg-szentelődött a' hely: le ment a' Tsászári Família a' fundamentom' árkába. Utánna vitték, az a' végre ki-nevezett Méltóságok a' Kőművesi szereket: úgymint: mész-kalanakat, melyek ezüstből készültek 's meg-vóltak aranyozva, és a' Felségek' 's a' Nagy-Hertzegek' és Nagy-Hertzeg-afszonyok' neveiknek kezdő-betűikkel jelelve; mészet; téglaforrásra vágott jaspis darabokat, melyekre hasonlóképpen reájok vóltak metzve a' F. Família' neveinek kezdő-betűi; 's ezüstkalapátsokat: és még ezeken kívül különbkülönbféle arany- és ezüst-pénzeket. Követte ezen Méltóságokat a' Papság; a' Papság után pedig mentek a' Külföldi Követek, és más nagy Személyek.“

Minden magános Könyvnyomtató-műhelyek el töröltettek az Orosz-Birodalomban, ki vévén tsupán az olyanokat, melyek, különös Tsászári engedelemmel állítottak fel. A' hasznos és szükséges Könyvek' ki-adására, elégségeseknek mondja a' Tsászári Rendelés, a' különbkülönbféle Oskolák mellett lévő Typographiákat. — A' Könyvek' Viszsgálóinak regulájává tétett: hogy semmi Írásokat meg ne engedjenek ki nyomtattatni, melyek, az Isteni parantsolatokkal; a' Birodalom' fundamentos törvényeivel; és a' jó erköltsökkel ellenkeznek. A' mely Könyvek külföldről szállítódnak bé az Orosz Birodalomba: ha

az elő-adott 3 tárgyakkal meg nem egyező tudományt foglalnak magokban, megégettetnek. A' Birodalom' Fő-Tanátsza, szorossan meg-parantsolta a' Fő Posta-Directornak, hogy a' külföldi Újságokra és más folyó Munkákra nézve, melyek, postán járnak, a' mondott regulákhoz tartsa magát.

Az Orosz Tsászár, nem tsak ki botsátta a' fogságból *Zielinsky* Lengyel Nemest, a' ki, *Kosciuskó'* fő-vezérlése alatt jeles katonai szolgálatokat tett, hanem Adjutánsává is választotta Azt.

* * *

Trentsén Vármegyében *Trentsén* Városához közel *Teplitz* nevezetű Helységben fekvő Fördő-Bányájánál *Illezházi* Grófnak, hogy annál jobb alkalmatosságok lehessen az oda szándékozó Uraságoknak: lehet előre is rendelést tenni *Böhm* András Vendégfogadósnál, mind szállás; mind fölöstököm, kávé tsokoládé; mind ebéd 's vatsora eránt, akár különösen, akár más Vendégek' társaságában tetszik enni. Frisítő italokkal is szolgál örömet *Böhm* András Úr, 's egyéb mulatságokonn kívül biliárdozni is lehet nálla. A' hozzá-botsátandó Levelek így útasíttathatnak:

par	{	Vienne, Presbourg, Tyrnau, Trentsin, à Teplitz,
		Caschau, Presbourg, Tyrnau, Trentsin, à Teplitz.
		Brünn, Presbourg, Tyrnau, Trentsin, à Teplitz.